

Šablona III/2 – Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

Poezie

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VY_32_INOVACE_ČJ5_01_12

- **Anotace** - Materiál obsahuje 2 listy úvodu, 6 listů prezentace a 5 pracovních listů s texty k tématu Poezie
- **Šablona III/2**
- **Název:** Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
- **Téma :** Poezie
- **Autor:** Mgr. Jarmila Motlíčková
- **Očekávaný výstup:** žáci se učí rozlišovat poezii a prózu, báseň lyrickou a epickou, baladu, přednášet verše
- **Klíčová slova:** poezie, próza, verš, rým, báseň lyrická a epická, balada, říkanka
- **Druh učebního materiálu:** prezentace, pracovní list
- **Cílová skupina:** žák 1. stupně
- **Typická věková skupina:** 10 – 12 let
- **Použité zdroje a materiál:**

Janáčková, Z., Zbořilová, J., Mittermayerová, M.: Čítanka pro 5. ročník, Brno: nakladatelství Nová škola, s.r.o., 2010

Rezutková, H. a kol.: Čítanka pro 5. ročník, Praha, Alter 1996

Schneiderová, E.: Jazykové hry a hříčky, Portál 2010

Rousová, A., Prchalová, A., Madronová, V., Neužilová, V.: Čítanka pro 5. ročník základní školy, Didaktis, 2007

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Mgr. Jarmila Motlíčková

BÁSEŇ, POEZIE

- Je literární dílo psané ve verších
- Text může být rozdělen na sloky
- Na jednom řádku je vždy jeden verš
- Zvukové shodě na konci veršů říkáme rým
- Některé básně mají rytmus, který si ověříme vytleskáváním
- Rýmová schémata podle druhů rýmu:
  - a) sdružený aabb
  - b) střídavý abab
  - c) přerývaný abcb
  - d) obkročný abba

Báseň lyrická

- Nemá děj, nepopisuje se v ní žádný příběh
- Básník v ní vyjadřuje své pocity, přání, touhy nebo dojmy
- Najdeme v ní hodně básnických přirovnání

Krásné peří

Vítězslav Nezval

Krásné peří, nes mě, nes,
nad střechy až do nebes,
nes mě v nedozírnou výšku,
jako nosíš pampelišku.

Nes mě vzhůru nad zvony,
jako nosíš balóny,
jako nosíš vonné listí,
jako hvězdy, když se čistí.

Báseň epická

- Má děj
- Je založena na vyprávění příběhu
- Vystupují v ní různé postavy
- Jde o příběh ve verších

Zimní láska

Karel Benetka

Hopsa, hejsa, cinky, linky,
byly zimní prázdniny.

Sněhulák se zamiloval
do ovocné zmrzliny.

Sliboval jí hory doly,
rozpálil ji do běla,
chtěl si ji vzít za manželku,
ona ho však nechtěla.

Balada

- Je delší báseň
  - Většinou má smutný, ponurý děj
  - Hrdinové se často střetávají s nadpřirozenými silami, které většinou vítězí
  - Balada má smutný konec
- Karel Jaromír Erben
Kytice

Říkanka

- Je jednoduchá krátká báseň určená dětem
  - Vychází z ústní lidové slovesnosti
  - Existují i říkanky umělé
  - Má velmi výrazný rytmus
  - Často je založena na hře se slovy
- Paci, paci, pacičky,
táta koupil botičky
a maminka pásek
za myší ocásek
a babička slepičku
za tu černou slepičku
a dědeček kabátek
za těch deset prasátek
a kmotříček kožíšek
za lískový oříšek.

Práce s básní

- 1. Název básně:
- 2. Autor:
- 3. Ze sbírky:
- 4. Počet slok:
- 5. Opiš jeden verš, který se ti líbí:
- 6. Báseň má – nemá rytmus.
- 7. Rýmuje se _____ verš s _____ veršem.
- 8. Báseň se mi líbí – nelíbí.
- 9. Nauč se báseň číst s výrazným přednesem nebo z paměti.

Pracovní list

- 1. Přečti si báseň J. Seiferta na str. 64, proved' rozbor.
- Zapiš hlavní údaje o Jaroslavu Seifertovi.
- 2. Přečti si báseň J. Žáčka na str. 82, proved' rozbor.
Vyhledej na internetu údaje o básníkovi.
- Která báseň je lyrická, která epická?
- 3. Zkus najít v čítance alespoň 1 další báseň lyrickou a 1 další báseň epickou.
- 4. Který druh básní se ti víc líbí? Proč?

Pracovní list - řešení

- 1. Jaroslav Seifert : Rozhovor (str. 64), ze sbírky Chlapec a hvězdy, 5 slok, báseň má rytmus, rýmuje se 2. se 3. a 4. s 5. veršem, sdružený rým, lyrická
- Jaroslav Seifert *1901, + 1986, svoje dětství popsal ve sbírce Všechny krásy světa, 1984 – Nobelova cena za literaturu
- 2. Jiří Žáček : Co jsem viděl na Venuši (str. 82), ze sbírky Pro slepičí kvoč, ilustrace Adolf Born, 9 slok, báseň má rytmus, rýmuje se 2. a 4. verš, obkročný rým, epická
- Jiří Žáček *1945 v Chomutově, sbírky Nemalujte čerta na zeď, Aprílová škola, Hádanky a luštěniny, Kočkování, rád píše pro děti
- 3. další báseň lyrická: Kdyby tu nic nebylo str. 3, Krásné peří str. 60
další báseň epická: Výprava str. 14, Zimní láska str. 74

Hry

- Zahrej si na básníka a dotvoř říkanky na procvičování mluvidel:

- V tom královském sídle
měli mouchy v _ _ _ _ _ .
Moucha jedla, pila,
pak se _ _ _ _ _ .
Odvezli ji k faře,
bez már, bez _ _ _ _ _ .
Tam ji pochovali,
smutně _ _ _ _ _ ,
nápis na ni _ _ _ _ _ .

Copak si to šuškáte
v květináči, muškáte?
Šuškáte do ouška mouše,
že vás stále něco _ _ _ _ _ .
Šuškáte, ale ta moucha
kouše vás a _ _ _ _ _ ,
protože jí chutnáte
vzácný pane _ _ _ _ _ .

Zkus rozluštit původní přírodopisné názvy od Christiana Morgensterna : např.
pampevlk =pampeliška, ránocel = jitrocel

- pětikráska
- vidamýžd'
- brejmyslivec
- škrvrána
- žrahl
- tygrhart
- děsnýš císařský
- sýdřeň koprsa
- dědkučka maršál
- bédava

Hry - řešení

- Básně:
- Jídle, utopila, trakaře, zaplakali, dali
- kouše, neposlouchá, muškáte
- Přírodopisné názvy:
- sedmikráska, hlemýžď, brejlovec, škrkavka, žralok, levhart, hroznýš královský, sýkora koňadra, babočka admirál, želva